

Dosarul nr. 2ra-33/2020

Prima instanță: (Judecătoria Chișinău, sediul Centru) D. Șuşchevici
Instanța de apel: (Curtea de Apel Chișinău) N. Budăi, L. Pruteanu, I. Muruianu

DECIZIE

22 ianuarie 2020

mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Ala Cobăneanu
Galina Stratulat
Victor Burduh
Mariana Pitic
Dumitru Mardari

examinând recursul declarat de către Prohorciuc Iulia,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Sîrbu Olga împotriva lui Sîrbu Tudor și Prohorciuc Iulia, intervenient accesoriu Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului municipiul Chișinău cu privire la decăderea din drepturilor părintești, încasarea pensiei pentru întreținerea copiilor minori și determinarea domiciliului copiilor minori,

împotriva deciziei din 18 aprilie 2019 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a admis apelul declarat de Sîrbu Olga, s-a casat hotărârea din 30 mai 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru și s-a emis o nouă hotărâre,

c o n s t a t ă :

La 22 noiembrie 2016, Sîrbu Olga a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Sîrbu Tudor și Prohorciuc Iulia, intervenient accesoriu Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului municipiul Chișinău cu privire la decăderea din drepturilor părintești, încasarea pensiei pentru întreținerea copiilor minori și determinarea domiciliului copiilor minori.

În motivarea acțiunii, Sîrbu Olga a menționat că din relațiile extraconjugale dintre Sîrbu Tudor și Prohorciuc Iulia, s-au născut copiii XXXXX și XXXXX.

De asemenea, a menționat că prin dispoziția Direcției municipale pentru Protecția Drepturilor Copilului a Consiliului municipal Chișinău nr. 79 din 21 iulie 2015, a fost numită tutore pentru copiii XXXXX și XXXXX.

La fel, reclamanta a specificat că părinții minorilor sunt consumatori de băuturi alcoolice și nu contribuie la creșterea și întreținerea copiilor.

A solicitat reclamanta Sîrbu Olga, inclusiv prin cererea de concretizare a pretențiilor (f.d. 34-36 Vol. I), decăderea din drepturile părintești a lui Sîrbu Tudor și Prohorciuc Iulia față de copiii minori XXXXX și XXXXX și încasarea pensiei pentru întreținerea copiilor minori în mărime de 1 000 lei de la fiecare.

Prin hotărârea din 30 mai 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, s-a respins cererea de chemare în judecată depusă de Sîrbu Olga (f.d. 166-170 Vol. I).

Prin decizia din 25 septembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins apelul declarat de Sîrbu Olga și s-a menținut hotărârea din 30 mai 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru (f.d. 207-214 Vol. I).

Prin decizia din 20 februarie 2019 a Curții Supreme de Justiție, s-a admis recursul declarat de Sîrbu Olga, s-a casat integral decizia din 25 septembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău și s-a trimis cauza spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată (f.d. 232-241 Vol. I).

Prin decizia din 18 aprilie 2019 a Curții de Apel Chișinău, s-a admis apelul declarat de Olga Sîrbu, s-a casat hotărârea din 30 mai 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru și s-a emis o nouă hotărâre, prin care:

S-a admis integral cererea de chemare în judecată depusă de Sîrbu Olga.

S-a decăzut Sîrbu Tudor și Procopciuc Iulia din drepturile părintești față de copiii minori XXXXX și XXXXX.

S-a stabilit domiciliul copiilor minori XXXXX și XXXXX, cu tutorele, Sîrbu Olga.

S-a încasat de la Sîrbu Tudor și Prohorciuc Iulia în beneficiul Olgăi Sîrbu pensia pentru întreținerea copiilor minori XXXXX și XXXXX câte 1 000 lei lunar pentru fiecare copil, începând cu data de 22 noiembrie 2016 și pînă la atingerea majoratului copiilor minori.

S-a încasat de la Sîrbu Tudor și Prohorciuc Iulia în beneficiul statului suma de 270 de lei cu titlu de cheltuieli de judecată.

La 23 august 2019, Prohorciuc Iulia a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel cu menținerea hotărârii primei instanțe.

Recurenta Prohorciuc Iulia, în motivarea recursului a invocat că în instanța de apel cauza a fost examinată în absența sa, astfel fiindu-i încălcat dreptul la un proces echitabil, principiul contradictorialității și egalității părților în drepturile procedurale.

În acest sens, recurenta a menționat că nereclamarea plicurilor și citațiilor de către un participant la proces nu constituie o dovadă a citării legale în proces despre locul, data și ora ședinței de judecată.

La fel, a specificat că instanța de apel nu a întreprins nici o altă măsură de citare legală prevăzută de Codul de procedură civilă.

Recurenta a reiterat, că instanța de fond întemeiat a stabilit că în raport cu copiii săi nu reprezintă relațiile model între mamă și copii, însă neexercitarea corespunzătoare a drepturilor părintești trebuie să aibă o anumită gravitate pentru a atrage sancțiunea decăderii din drepturile părintești, astfel că nu orice atitudine sau comportament necorespunzător al părinților conduce la decăderea din drepturile părintești.

Deci, recurenta a invocat că comportamentul său nu a atins gradul de gravitate pentru a fi temei de decădere din drepturile părintești și prin urmare sancțiunea decăderii din drepturile părintești poate fi aplicată față de părinții care, din culpă gravă, nu-și îndeplinesc obligațiunile față de copii sau fac abuz de drepturile părintești.

În astfel de circumstanțe, la examinarea cauzei în instanța de apel, nu au fost prezentate probe ce ar confirma culpa sa gravă la neîndeplinirea obligațiilor părintești și nici faptul că este nedemnă pentru a fi mama copiilor săi.

Mai mult ca atât, dat fiind faptul că cauza a fost examinată în absența sa în instanța de apel, a fost lipsită de dreptul de a-și formula, argumenta și dovedi poziția în proces, de a-și expune opinia și punctul de vedere.

De asemenea, recurenta a relatat că s-a angajat în câmpul muncii și dorește să participe în mod direct la creșterea și educarea copiilor, însă Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sectorul Rîșcani refuză exercitarea acestor drepturi.

La 21 octombrie 2019, Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sectorul Rîșcani, municipiul Chișinău a depus referință la recursul declarat de Prohorciuc Iulia, prin care a susținut cererea de chemare în judecată depusă de Sîrbu Olga.

La 01 noiembrie 2019, Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sectorul Ciocana, municipiul Chișinău a depus referință la recursul declarat de Prohorciuc Iulia, prin care a susținut cererea de chemare în judecată depusă de Sîrbu Olga.

La 07 noiembrie 2019, Sîrbu Olga a depus referință la recursul declarat de Prohorciuc Iulia, prin care a solicitat să fie respins cu menținerea deciziei instanței de apel.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Cu referire la termenul de declarare a recursului, instanța de recurs menționează că, Curtea de Apel Chișinău a emis dispozitivul deciziei la 18 aprilie 2019, iar la 14 iunie 2019 în adresa părților a fost expediată copia deciziei motivate a instanței de apel (f.d. 46 Vol. II).

Astfel, recursul declarat de Prohorciuc Iulia la 23 august 2019, se consideră depus în termenul prevăzut de lege.

Prin încheierea din 15 ianuarie 2020 a Curții Supreme de Justiție, recursul declarat Prohorciuc Iulia, a fost considerat admisibil.

În conformitate cu art. 444 din Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării tuturor participanților sau a reprezentanților acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

Studiind materialele dosarului în raport cu temeiurile cererii de recurs, Colegiul consideră necesar de a admite recursul din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de

apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Prin decizia din 20 februarie 2019 a Curții Supreme de Justiție, s-a admis recursul declarat de Sîrbu Olga, s-a casat integral decizia din 25 septembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău și s-a trimis cauza spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată (f.d. 232-241 Vol. I).

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție relevă că netrimiterea cauzei spre rejudecare a doua oară, a fost concepută de legiuitor ca o dispoziție edictată în favoarea părților, urmărindu-se soluționarea într-un termen rezonabil a cauzelor, însă, în speță, aplicarea acestei dispoziții este în defavoarea recurentei, aplicarea ei producându-i daune mult mai mari decât trimiterea spre rejudecare.

De altfel, recurenta a solicitat expres în cuprinsul cererii de recurs trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel (f.d. 57 Vol. II), or, nu este admisibil ca cererile părților să fie judecate pentru prima dată în calea de atac, cu pierderea unui grad de jurisdicție, însă saceasta numai în condițiile în care instanța de apel a respectat dispozițiile instanței de control judiciar și a pronunțat o soluție rezonabilă, motivată, cu respectarea drepturilor procesuale fundamentale și a organizării judiciare.

O altă soluție decât aceea a trimiterii spre rejudecare ar echivala cu o validare și protejare a unor încălcări grave ale legii săvârșite în instanța de apel și implicit, la o atingere severă adusă drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

În conformitate cu art. 432 alin. (3) lit. b) din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată.

Din suportul probatoriu prezent la materialele cauzei, Colegiul constată că în recursul declarat de Prohorciuc Iulia, unul din temeiuri constituie lipsa confirmărilor privind înștiințarea sa legală despre ședința de judecată a instanței de apel și lipsirea astfel de drepturile procedurale garantate atât de legislația națională, cât și de cea internațională.

La caz, s-a stabilit că după restituirea cauzei la rejudecare, dispusă prin decizia din 20 februarie 2019 a Curții Supreme de Justiție, cauza a fost numită spre examinare în instanța de apel pentru data de 18 aprilie 2019.

În conformitate cu art. 102 alin. (1) din Codul de procedură civilă, instanța înștiințează prin citație participanții la proces, martorii, experții, specialiștii și interpreții privitor la locul, data și ora ședinței de judecată sau la locul, data și ora efectuării unor acte de procedură.

În adresa participanților la proces, au fost expediate citațiile, prin care au fost înștiințați despre faptul că la data de 18 aprilie 2019, va avea loc examinarea cererii de apel depusă de Sîrbu Olga împotriva hotărârii din 30 mai 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru (f.d. 245 Vol. I).

Însă, după cum rezultă din materialele cauzei, citația pentru ședința instanței de apel din 18 aprilie 2019, nu a fost recepționată de către Prohorciuc Iulia, fiind restituită în adresa instanței de apel cu mențiunea ”nereclamat” (f.d. 252 Vol. I).

Totodată, din procesul-verbal al ședinței instanței de apel din 18 aprilie 2019, urmează că Prohorciuc Iulia nu a fost prezentă, iar instanța a dispus examinarea cauzei în lipsa acesteia, ajungând la concluzia că la materialele cauzei există dovada citării legale (f.d. 24 Vol. II).

Colegiul consideră ca fiind eronată concluzia instanței de apel referitor la faptul că nereclamarea înștiințării urmează a fi considerată ca fiind citare legală a părții în proces.

În conformitate cu art. 102 alin. (7) din Codul de procedură civilă, citațiile și înștiințările judiciare trimise la sediul persoanelor juridice și nerecepționate la expirarea termenelor de reclamare se consideră înmânate la data expirării termenului de reclamare chiar dacă destinatarul nu a reclamat corespondența de la oficiul poștal.

Citațiile și înștiințările expediate la adresa electronică înregistrată în Programul integrat de gestionare a dosarelor se consideră recepționate.

Colegiul precizează că norma menționată este valabilă pentru înștiințările expediate în adresa persoanelor juridice, însă speța în cauză vizează persoanele fizice, aplicabile la caz fiind prevederile art. 100 alin. (1) din Codul de procedură, conform căruia cererea de chemare în judecată și actele de procedură se comunică participanților la proces și persoanelor interesate, contra semnătură, prin intermediul persoanei împuternicite, prin poștă, cu scrisoare recomandată și cu aviz de primire.

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că în litigiul în cauză se solicită decăderea din drepturile părintești ale lui Sîrbu Tudor și Prohorciuc Iulia asupra copiilor XXXXX și XXXXX, precum și încasarea pensiei pentru întreținerea copiilor minori.

În conformitate cu art. 193 alin. (1) din Codul de procedură civilă, examinarea în fond a cauzei se face într-o singură ședință de judecată continuă, care poate fi întreruptă doar în temeiurile prevăzute de prezentul cod. În cazul în care legea nu prevede altfel, judecarea cauzelor are loc în ședință de judecată, cu înștiințarea obligatorie a participanților la proces despre locul, data/datele și ora/orele ședinței.

În conformitate cu art. 205 alin. (2) din Codul de procedură civilă, în cazul neprezentării în ședință de judecată a unui participant la proces despre a cărui citare legală nu există date, procesul se amână.

Raportând prevederile legale speței supusă examinării, Colegiul constată că cererea de apel depusă de Sîrbu Olga a fost examinată în instanța de apel într-o singură ședință de judecată, contrar faptului că Prohorciuc Iulia nu a recepționat citația instanței de apel privind examinarea cauzei pentru data de 18 aprilie 2019.

În ceea ce vizează procesul de luare a deciziilor, ceea ce trebuie de determinat, având în vedere circumstanțele particulare ale cauzei și gradul de seriozitate a deciziilor care urmează a fi luate, este faptul dacă părinții au fost implicați suficient în procesul de luare a deciziilor și dacă au avut suficiente oportunități să participe la examinarea propriului caz.

În conformitate cu art. 109 alin. (1) din Codul de procedură civilă, dacă, în acțiunile intentate în interesul statului, în cauzele de plată a pensiilor de întreținere, în cauzele de reparație a prejudiciului cauzat prin vătămare a integrității corporale, prin altă vătămare a sănătății ori prin deces, nu se cunoaște locul de aflare a pîrîtului, instanța judecătorească este obligată să dispună căutarea lui.

Or, în cazul eșuării comunicării tuturor participanților la proces despre data, ora și locul ședinței de judecată, instanța de apel urma să întreprindă toate măsurile legale cu privire la citarea acestora, iar numai după aceste procedee, având dovada înmânării sau imposibilității înmânării înștiințării, să constate îndeplinirea tuturor măsurilor prevăzute de lege și să pornească la acțiuni ulterioare.

Astfel Colegiul conchide că instanța de apel urma să amâne ședința de judecată a instanței de apel pentru a întreprinde măsurile necesare privind înștiințarea Iuliei Prohorciuc despre examinarea cererii de apel depusă de Sîrbu Olga.

În consecință, Colegiul constată că instanța de apel a examinat cauza în lipsa Iuliei Prohorciuc, fără a fi respectată procedura legală de citare, încălcând astfel dreptul ultimei la un proces echitabil și principiul egalității armelor, neasigurând dreptul recurente de a fi prezentă în ședința de judecată a instanței de apel, de a prezenta probe, precum și de a participa la dezbaterile judiciare, de a înainta obiecții și de a da explicații.

Deci judecând cauza în lipsa Iuliei Prohorciuc, instanța de apel nu a asigurat disponibilitatea în drepturi a participanților la proces, care presupune posibilitatea de a dispune liber de dreptul subiectiv material sau de interesul legitim supus judecării, precum și de drepturile procedurale, de a alege modalitatea și mijloacele procedurale de apărare, prin urmare fiind admisă încălcarea prevederilor art. 26 și 27 din Codul de procedură civilă.

Or, procedura în fața instanțelor judiciare trebuie să aibă un caracter contradictoriu, care presupune, în fond, posibilitatea pentru părțile în proces de a li se aduce la cunoștință toate dovezile invocate și observațiile formulate și de a face comentarii în legătură cu ele.

Deci Colegiul reține că instanța de apel a casat hotărârea judecătorească a instanței inferioare pronunțate în favoarea recurente, în urma rejudecării fondului cauzei în cadrul unei singure ședințe de judecată la care aceasta nu a participat și pentru care nu a fost înștiințată în modul corespunzător.

Conform art. 6 § 1 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială.

În practica sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a menționat că părțile în proces trebuie să aibă posibilitate să aprecieze și să comenteze relevanța

concluziilor și argumentele părții adverse, iar lipsa dezbaterii în contradictoriu constituie o încălcare a procesului echitabil (cauza Grozescu vs România, hotărârea din 27 septembrie 2007).

Astfel în condițiile în care cauza a fost examinată în lipsa unui participant la proces, deși drepturile și interesele acestuia au fost supuse soluționării, acest fapt servește drept temei de casare a deciziei recurate cu remiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel.

Sub aspectul celor relatate, având în vedere că încălcarea normelor de drept procedural atrage după sine casarea deciziei, instanța de recurs nu va mai analiza celelalte motive invocate prin cererea de recurs, care vizează și fondul cauzei.

Totodată, Colegiul reține că decizia din 18 aprilie 2019 a Curții de apel Chișinău a fost contestată cu recurs numai de către Prohorciuc Iulia, iar în atare circumstanțe, se decide casarea deciziei instanței de apel în partea contestată și trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel pentru a asigura părților o judecare efectivă a cauzei în ordine de apel, ca garanție a legalității și temeiniciei actului judecătoresc ce va fi adoptat.

În conformitate cu art. 254 alin. (2) lit. b) din Codul de procedură civilă, rămân irevocabile hotărârile judecătorești emise de instanța de apel, după expirarea termenului de recurs, dacă participanții interesați nu au exercitat calea de atac corespunzătoare.

Cât privește decizia din 18 aprilie 2019 a Curții de Apel Chișinău în partea ce ține de decăderea din drepturile părintești a lui Sîrbu Tudor față de copiii minori XXXXX și XXXXX și încasarea pensiei pentru întreținerea copiilor minori în mărime de 1 000 lei lunar pentru fiecare copil, în temeiul normei enunțate, a devenit irevocabilă prin neatacare.

Astfel având în vedere cele menționate, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de Prohorciuc Iulia, de a casa decizia din 18 aprilie 2019 a Curții de Apel Chișinău în partea ce ține de decăderea din drepturile părintești a Iuliei Prohorciuc față de copiii minori XXXXX și XXXXX, determinarea domiciliului acestora cu tutorele Sîrbu Olga și încasarea de la Prohorciuc Iulia în beneficiul Olgăi Sîrbu a pensiei pentru întreținerea copiilor minori în mărime de 1 000 lei lunar pentru fiecare copil, până la atingerea majoratului copiilor minori și de a trimite în această parte cauza spre rejudecare în instanța de apel.

La rejudecarea cauzei, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și, reexaminând cauza, să emită o hotărâre legală și întemeiată.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) și alin. (3) din Codul de procedură civilă, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de Prohorciuc Iulia.

Se casează decizia din 18 aprilie 2019 a Curții de Apel Chișinău în partea ce ține de decăderea din drepturile părintești a Iuliei Prohorciuc față de copiii XXXXX și XXXXX, determinarea domiciliului acestora cu tutorele Sîrbu Olga și încasarea de la Prohorciuc Iulia în beneficiul Olgăi Sîrbu a pensiei pentru întreținerea copiilor minori în mărime de 1 000 lei lunar pentru fiecare copil, până la atingerea majoratului copiilor minori, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată judecată depusă de Sîrbu Olga împotriva lui Sîrbu Tudor și Prohorciuc Iulia, intervenient accesoriu Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului municipiul Chișinău cu privire la decăderea din drepturilor părintești, încasarea pensiei pentru întreținerea copiilor minori și determinarea domiciliului copiilor minori și se trimite în această parte cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței, judecătorul

Ala Cobăneanu

judecătorii

Galina Stratulat

Victor Burduh

Mariana Pitic

Dumitru Mardari